

(המשך מעמוד 73)

מנותחים במצב של חוסר-הכרה, שממנו אינם יוצאים עוז, תוך שהיא חושפת בהרפתקות מחרידות רשת של הפצת אברים ברחבי ארצות-הברית. במהלך הקירתה, היא הופכת נירדפת. עלידי רוצח שכיר

ציטוט

פריצת דרך

קטע מדהים בספר עליון חושם מאת רובין קוק, הוא העימות שנערך בין הסטודנטית לרפואה, סוזן וילר, לבין מנכ"ל בית-החולים דוקטור סטארק (ראה: תרגום). במהלכו מנסה המנכ"ל להסביר לסטודנטית, המאמינה בכוח הריפואה לרפא בני-אדם, בין השאר, מסביר דוקטור סטארק את עצמו, בביטויים, שיש בכוחם להזכיר את ביטוייו של דוקטור אחר, דוקטור מנג'ה:

...ובכן, סוזן, אני מתפלא עליך. בהתחשב בשנינותך - כפי שהפוגנה בימים האחרונים - הייתי סבור, שיהי אחת מאותם מעטים ניבחרים, המסוגלים לראות את הצד השני... לפעמים נוצרות נסיבות... איך לומר? --- נסיבות אשר האזרח הפשוט והיומיומי אינו מסוגל, ואינו מסוגל להכריע בהן ולראות את הברכה הגלומה בהן לטווח-הארץ. האיש-ברחוב מסוגל להבין רק את צרכיו המיידיים, צרי-האופק, שתהיי כמו הרדמה, התרופות שמדעי-הרפואה עומד על סף פריצת-דרך --- אולי העוצמה ביותר בדבריי-ימי הרפואה. תגלית כמו הרדמה, התרופות האנטיביוטיות... כל אחד מההישגים ש-צינו עינך חדש - יחווירו ויתגמדו לעומת הצעד הזה, שאנו עומדים לממשו בתקריתנו. אהנו מפצחים את העלומותיהם של מנגנוני-הדחיייה ברקמות-הגוף. בעוד זמן לא רב נוכל לשתול אברים ללא מעצור, הפחד הנורא מפני התופעות ה-סרטניות השונות עתיד להעלם במהירות, ויהיה לנחלת-העבר. תחלואים של ניוון רקמות, טראומה... מגוון ההסתברויות והאפשרויות הוא אינסופי... המדע זקוק לאנשים כמוני, כמו ליאונרדו דה-וינצ'י - חוקרים המסוגלים לחגוג מהפכות-המ-קובלים ומהחוקים המגבילים, על-מנת לנודא כי אכן יש התקדמות. היכן היינו היום אלמלא חפר דה-וינצ'י והוציא מקברותיהם את הפגרים... המערכת ה-חוקית שלנו אינה מותקנת לצרכינו החירוניים. אלוהים-אדירים, החוק הקיים אינו מסוגל לפסוק ולהתיר לנו את שיחורור החולה ממצוקותיו אפילו אחרי שהוכח ללא-שום-ספק, שמוחו הפך עיסה מתה, איך יוכל המדע להתקדם, כש-הסדרים החברתיים מגבילים אותו עדיכדי-כן? ...

רודף, חבריה הסטודנטים מתרחקים ממנה, רופאים משוללי-אתיקה מצטרפים לציד-המכשפות עליה. אלא שכדרכה בספרים כאלה, יוצאת האמת בעמודים האחרונים, בניצחונה של סוזן וילר. רובין קוק, מצליח להביא בספר זה, באורח נוקב ומשכנע בעולם בית-החולים המודרני, חוסר-ערכיו ושיעבודו למכשירים למיניהם, תוך הימלטות מעמדות האנשה כלשהן.

אתיקה

בנימין וסנדריל

פורסם במדור זה, לפני שבועיים, בתת-המדור אתיקה על עופרה ישועה, עובדת מטריב, שפירסמה ב-29 ביוני, שלושה מאמרים שונים, במוספי הסיפורת במעריב, דבר והארץ - על פרופסור בנימין

בנימין הרשבסקי
ה. בנימין - גבי דניאל

הרשבסקי, מאמרים עליהם היא חתמה בשמות: עופרה ישועה, גילי משה וז'דה ג'י - תוך שהיא מביאה לחשיפת מעט מדיקונו המיסטורי של פרופסור הרשבסקי, הביאה תועלת חסרת תקדים לסיפורת העברית.

כתוצאה מפירסום זה, פנו לעורך מדור זה, כמה מרצים צעירים לסיפורת באוני-ברסיטת תל-אביב, ובישרו, שהם עומדים לפרסם, בעילום-שם, חוברת תחת הכותרת בנימין וסנדריל (כגיבוריו של מנדלי מוכרם-ספרים במסעות בנימין השלישי), ובה שיחזור הקאריירה של בנימין הרשבסקי, כמשורר (ה. בנימין + גבי דניאל) וכמרצה לסיפורת, ניתוח של עבודות אקדמיות שלו, פירוט עבודותיהם של תלמידיו והתון האקדמי שהוא עשה על חשבונם, השוואת תרגומיו (בתרגומי - ברבט ומאיאקובסקי מתנבאים באותה לשון), ובעיקר, תוקדש החוברת, להצבר הכוח של פרופ' הרשבסקי, פירסומו, המערכת הכלכלית הניצבת מאחרי פירסומו, מיד, דו"ח אקדמי על נסיעותיו האקדמיות בעשור השנים שחלף, פירוט חשבונות הנסיעה שלו, ועוד פירוטים למיניהם, שיש

בכוחם להציג את מדעי הסיפורת, באור מאוד בלתי-סיפורתי.

כאשר פנה כתב שורות אלה, לכמה ממדעיה, באוניברסיטת תל-אביב, ושאל לרקע של פירסום חוברת שכזאת, הבין עד מהרה, שאכן מעבר לחשבונות אקדמיים גרידא, מדובר בחומר-נפץ, שדומה לא היה לו בתולדות החיים האקדמיים בישראל.

עד שיראה אור הפירסום בנימין וסנדריל, ימשיך מדור זה במדיניותו של אי-פירסום השמועות על המתרחש במכונים לפואטיקה של אוניברסיטת תל-אביב, עם פירסומו של בנימין וסנדריל סביר להניח, שמילי-חמות עכשוויות וסימן קריאה ושאר קרבות הסיפורת, יהיו כאין וכאפס לעומת הפיר-סום הזה.

מנובלו

יונה פישר

האמן כער וכשותף
בעיות זמננו

מימי נערותי נימשכתי לשני תחומים עיקריים באמנות. האחד הוא האמנות הרומנסקית והגותית, ומצד שני מצאתי את עצמי נימשך לאמנות הזמן שלי, התגוררתי או בפאריס, התחלתי ללכת לבקר בגלריות ובלובר, ההצצה הראשונה שלי לאמנות היתה דרך המגנע האישי והישיר שלי עם האמנים. אריכא היה למעשה האמן הראשון ש-איפשר לי להציק לתוך עולמו כיוצר. דרכו ודרך האמנים שהכרתי מאוחר יותר, הובהר לי, שאין בעצם להבין את אמנות התקופה שלנו, מבלי להבין את הקשר שיש בין מעשה-האמנות + הומן + התכונה שבתוכם פועל האמן. נתתי ביטוי לעמדה הזאת, כאשר ניסיתי לנסח את תפקידו של המוזיאון, מוזיאון שאינו מוסד יוקרתי, אלא מקום המתאים ביותר לתיקשורת בין האמן לקהל, כאשר התחלתי בעבודתי כאוצר, שימש ניסוח זה בסיס לרצון שלי להציג במוזיאון אמנים בתחילת דרכם, שלא נבע מתוך הנטיה 'לגלות' אמנים צעירים, אלא להציג את האמן כער וכשותף לבעיות זמנו.

היום, אחרי עשר שנים, שבמהלכן שימשתי במוזיאון כאוצר לאמנות בת-זמננו ולאמנות-ישראלית, ו-25 שנה אחרי שניכנסתי למוזיאון בצלאל כעובד וזכר בארכיון הרפרודוקציות - אני יכול לומר של אגית בהנחות היסוד שלי, יחד עם זאת, אני ער לעובדה הבלתי-נמנעת שאדם האחראי על תחום מסוים, עשוי לעיתים להתטיא בשיקוליו, לדעתו, בתקופה ה-אמורה מוזיאון ישראל אכן שיקף את בעיותיו היסודיות, או העיקריות, או ה-הישראליות, אוסיף על כך שאין ספק בליבי, שפעולתי במוזיאון איפשרה לראות שאמן ישראלי, אינו דווקא אמן שהמיסמס מגדירו כאמן-ישראלי, או כאמן-יהודי - אלא יותר מזה: אמן המעלה ביצירתו שאלות השייכות יותר לתחום המצפוני בהקשר היותו אדם החי בישראל, בפרק זמן מסוים.

אין קשר בין העובדה

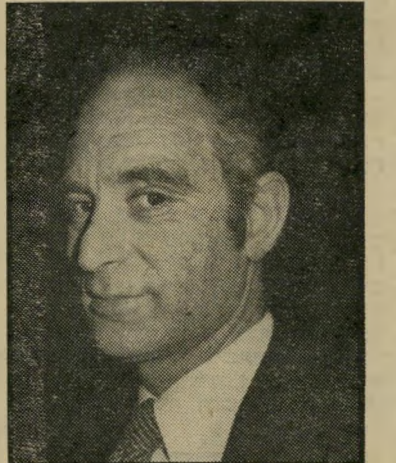
שאמן מציג במוזיאון

ישראל לבין קידום

האינטרסים הכלכליים

שלו...
אביא דוגמה, ארבעה אמנים המקור בלים כיום בין בכירי האמנים בישראל, שיצירותיהם עונות להנחות-ייסוד אלה:

כרונולוגית הראשון היה יגאל תומרקין. פגשתי אותו בפאריס ולאחר מכן ביקשתי ממנו לבוא לישראל (ראה תיאורו של תומרקין במיטג'ה). ולהציג במוזיאון בצלאל, הערוכתו נתקבלה כשעוררית. אחד מחברי הנהלת המוזיאון, הגיב למראה העבודות: דבר כזה מציגים במוזיאון? תומרקין היום הוא אחד מחשובי האמנים בארץ, והייתי מוסיף, שמילחמתו כאמן, היתה זהה במידה רבה לאותה פעולה

יונה פישר (47), יליד הארץ, שירת בצה"ל, למד מוזואולוגיה באקול-דה-לובר, התחיל לעבוד במוזיאון בצלאל (1954); בשנים 1965-1955 שימש כ-מבקר-האמנות של היומון 'למרחב'; השתלם במוזיאונים 'סטאדליק' באמס-טרדם (1959) ו'קונסט-מוזיאון' בבאזל (1960). משנת 1961 חבר באירגון הבין-לאומי של מבקרי-האמנות, כיהן כ-מורשה' לביאנלות של פאריס (בשנים 1959, 1961) ולביאנלה של סאן-פאולו (1969). בין השנים 1965 עד 1979 שימש יונה פישר כאוצר לאמנות בת-זמנו ב'מוזיאון ישראל', שם הוא מכהן כיום כ'אוצר-בכיר'. בשנת 1977 זכה ב'פרס ישראל' עבור תרומתו ל'קידום האמנות הישראלית...'. בלשון חבר-השופטים, כמו כן חיבר ספרים בנושא האמנות הישרא-לית, שפורסמו בארץ ומחוצה לה. עם יונה פישר שוחח דן עומר:

ומגמה שניסיתי לפתח ולטפח במוזיאון. כלומר: תומרקין נלחם לא רק את מילי-חמתו שלו, אלא גם את מילחמתו של דור שלם של אמנים, דור שליצירתו לא היה כביכול זכות קיום בשנות ה-60' המקדמות.

גם לאה ניקל, כתומרקין, שבה לארץ כדי להציג את תערוכתה הראשונה בצלאל לבקשתי. לאה ניקל היתה אמן המופשט הראשון בישראל שהוכיח שישנה הפשטה שונה מזו, אשר הונהגה על-ידי

אנשי קבוצת אופקים חדשים*. כשהצגתי את משה קופפרמן, לפני 10 שנים בדיקו, הוא היה אמן כמעט-אלמוני בישראל. לפני שלושה שבועות פורסמה ביקורת בניר-יוק טיימס על תערוכת 7 אמנים בישראל המוצגת במוזיאון ברוקלין. ב-ביקורת כתב ה'ליטון קריימר': קופפרמן אינו נופל משיש אמן הפועל כיום משני עברי האוקיינוס האטלנטי... אולי מעניין יהיה לציין כאן, שלקופפרמן אין שוק בישראל, ויצירותיו נימכרות במחירים ניכבדים בניר-יוק. אגב, הדבר מוכיח שאין קשר בין העובדה שאמן מציג במוזיאון ישראל לבין קידום האינטרסים הכלכליים שלו בשוק האמנות בארץ. לא הייתי אומר ששיקולי האוצרים במוזיאון ישראל קובי-עים את 'מתח המחירים בשוק האמנות הבינלאומי.

אמן רביעי הוא פינחס כוהן-גן, שהציג לפני כחמש שנים במוזיאון אצלנו. לפי הלכיהרות של אותם ימים היתה תערוכה, שבאופן העיסוק שלה בבעיות חברתיות ומדיניות היתה בבחינת מוקצה מחמת מיאוס. כיום, אחרי חמש שנים, כוהן-גן הוא אמן שזכה בכל הפרסים האפשריים ובתערוכת-יחיד גדולה במוזיאון תל-אביב. עבודותיו זכו בהכרה גם ב-ארצות-הברית, והוא השתתף בתערוכת דוקומנטה 6 בקאסל, הנחשבת כיום לתע-רוכה הבינלאומית החשובה ביותר, מבין התערוכות המגישות דין-וחשבון על אמנות זמננו בעולם.

כיום אני משמש כאוצר בכיר ב-מוזיאון-ישראל. בשנה הקרובה יש בכוונתי להקדיש את עיקר זמני, להיכרר כסטטים ופירסומים על אמנות-ישראלית בפרט, ואמנות בת-זמננו בכלל, ולהיכרר ספר על תולדות האמנות בישראל בהקשריה האידאולוגיים והחברתיים. פירסומים שי יראו אור בהוצאת מוזיאון-ישראל.

בזכותו אני בארץ...

בראיון שנערך עם האמן יגאל תומרקין על עצמו ואמנותו בספטמבר 1978, ופורסם בגיליון 27/26 של הירחון לסיפורת ולאמנות פרוזה, מספר תומרקין על מיפגשו הראשון עם יונה פישר:

...בין הטיפות האלה פגשתי את יונה פישר, מדי פעם. הוא היה בהולנד, ועבד בסטאדליק מוזיאון. נדמה לי שזה היה ב-60', ואפשר לומר שבזכותו אני בארץ... אני קיללתי את הארץ נורא. היו לי זיכרונות איזמים מ-5:5 ומכל הדבר הזה. לא נטייה לשוב למרות שאהבתי את הארץ. ויונה פישר שאל אותי: 'אם אני אסדר תערוכה בצלאל' הבוא! ואני אמרתי, שאבוא במאה אחוז. והוא קבע לי תאריך בפברואר 1961. והגתי לארץ בסוף 60', אני זוכר שאמתי לעומי: 'אל תקחי בגדי קיץ, אהנו עושים תערוכה וחוזרים...'